

ביה"ס כפר אדומים

י"ד בניסן תשס"ט / 8 אפריל 2009

שלום מורות!

איפה הייתן לפני 28 שנה? בביה"ס? במכללה / אוניברסיטה? בהוראה? (נולדתן)?

הרבה יכול לקרות ב-28 שנה!

השנה ב"ד ניסן (ערב פסח) / 8.4 היהדות תסגור מעגל שנפתח לפני 28 שנה, ותפתח עוד מעגל חדש.

למה הכוונה? ברכת החמה!

ברכת החמה היא ברכה שמברכים פעם ב-28 שנה, הזדמנות נדירה בלשון המעטה. ישנן ברכות שאנו מברכים אותן מדי יום - ברכת המזון, ברכות השחר, העמידה וכו'. יש ברכות שבאות באופן נדיר יותר - שהחיינו, ברכות על הרעמים והברק. יש כמובן ברכות של פעם בשנה - של חגים מסוימים - או דוגמא לתקופה שלנו - ברכת האילנות שמברכים כשרואים בחודש ניסן עץ פרי בפריחה. אבל ברכה כל 28 שנה - זה ממש נדיר!

אז מהי ברכת החמה?

הובא בתלמוד בבלי מסכת ברכות דף נט עמוד ב:

"הרואה חמה בתקופתה מברך עושה בראשית." הגמרא ממשיכה ומסבירה מה זה 'תקופתה'. (אביא את זה בעברית.) כל 28 שנה כאשר מסיימים את המחזור של השמש באותו לילה בין שלישי לרביעי בשבוע. אפשר לומר, שבברכת החמה היא חגיגת יום הולדת של השמש. (כך אולי הדרך הכי קלה להסביר את זה לתלמידים.) אבל היא לא סתם חגיגה של תאריך הלידה, אלא הרבה יותר מדויק מזה. על מה מדובר?

חישוב ברכת החמה

(אני אשתדל להביא הסבר יחסי פשוט כאן, לשם הבנה בסיסית וגם לשם הסבר לתלמידים, מי שרוצה לעיין יותר אני אפנה למספר שאלות ומקורות.)
כפי שמסופר בבראשית פרק א, העולם נברא בשבעה ימים ומתוכם השמש נברא ביום הרביעי. בפסוקים בבראשית א', התורה קובעת שאחד מתפקידיה של השמש הוא לקבוע 'ימים ושנים'. ברור לנו כיצד השמש קובעת לנו ימים, אבל כיצד היא קובעת שנים? כפי שידוע, כדור הארץ סובב את השמש במחזור שלם כל 365 ו-1/4 ימים. לפי מחזור זה אנו קובעים את העונות ואת השנים (לפחות את האיזון בין לוח הלבנה שלנו ומחזור השמש).

אם אנו רוצים לחגוג את היום והשעה המדויקת שבה נבראה השמש בזוית המקורית שלה ביחס לכדור הארץ וכו' נוכל לחגוג כך מדי שנה. מדוע? במחזור שלו, כדור הארץ יחזור לאותה נקודת התחלה אחרי 365 ימים ו-1/4 ימים (שעות 1/4 יום) ולכן אנו מאחרים את המועד ב-6 שעות. אחרי שנתיים מאחרים ב-12 שעות, אחרי 3 שנים 18 שעות ואחרי ארבע ימים 24 שעות, יום שלם. כלומר, אם השמש נבראה במקום

מסוים ביחס לכדור הארץ באותו יום רביעי, אחרי 4 שנים של מחזורים של כדור הארץ והשמש נחזור
לאותה נקודה וזוית של הבריאה רק ביום חמישי של השבוע:

365 ימים $1/4 + 4 \times$ ימים $4 \times$ (יום שלם) = יום חמישי של אותה שנה.

אם כן, אם אנו רוצים לחזור לנקודת ההתחלה ("לידת השמש המדויקת") אחרי 7 ימים (שבוע, כדי
לחזור ליום רביעי) אנו נצטרך לחכות 28 שנים. הרי, אם מתקדמים כל שנה ב-4 שעות, נתקדם יום אחד
כל 4 שנים, אז כדי להתקדם ב-7 ימים $28 \times 7 = 4 \times$ שנים!

במסורת של התלמוד אנו אומרים שהשמש נבראה ביום הראשון של האביב.¹ לפי זה, חגיגת ברכת
החמה תהיה תמיד בתחילת האביב.² בגלל שהמעמד הזה חוגג את השמש הוא קבוע בלוח הלועזי (!) אבל
לא בלוח העברי. בגלל חוסר דיוק של הספירה החז"לית שעליה מבוסס האירוע יש קצת תזוזה בימים בין
8 באפריל ל-9 באפריל. אבל העובדה שהברכה השנה היא בערב פסח הוא די חסר משמעות מדעית.
כמובן אפשר לקשור את זה ששניהם הם עניין של לידה ורענון...

בעיות אסטרונומיות

כפי שצוין בהערה 2 אנו לא מברכים את ברכת החמה ביום הכי מדויק שאפשר, או במלים פשוטות,
בעיניים מדעיות אנו מפספסים את המועד (!!!). זה נובע מהעובדה שהמסורת שלנו פחות התעניינה על
דיוק מדעי ויותר על שמירת מסורת הקיימת כבר שנים רבות. (בודאי יש מקום רב להתווכח על כך ויש
לא מעט עניינים הלכתיים חשובים שתלויים במחלוקת זו, אבל נניח לזה כרגע.) למי שלא "יושב טוב"
החוסר התאמה בין הלכה ומדע אפשר גם לראות את הברכה הזאת כהזדמנות לחגוג את בריאת העולם
והעובדה שה' ברא לנו שמש נפלאה, מערכת שמש וכדור הארץ מעולים...

מעמד הברכה

בגלל שברכה זו היא כ"כ נדירה לרוב מברכים אותה ברוב עם. אנשים מתכנסים יחד אחרי שחרית
מוקדמת "ותיקין" כדי לברך את הברכה. הטקס עצמו הוא קצר יחסי - מספר פרקי תהילים שמשבחים את
ה' על פלאי הבריאה, קריאת הקטע מהתלמוד שמסביר את הברכה והברכה עצמה שהיא סה"כ ברכת
"עושה מעשה בראשית" המוכרת לנו.

ומה בבית הספר??

כמובן לא נקיים מצוה זו בתוך ביה"ס (בי"ד בניסן - אני לפחות לא מגיע...). אז מה כן נוכל לעשות
לפרסם את העניין בביה"ס? קודם כל מידע אודות המצווה יופיע בלוח הרב. כל כיתה שרוצה לבוא
ולעין בלוח... מוזמן לבוא וללמוד! ובשיעורים...

¹ ישנה מחלוקת בין חכמינו האם העולם נברא בתשרי (אנו אומרים 'היום הרת עולם' בתפילות ראש השנה) או האם העולם
נברא בניסן (אנו סופרים את החדשים שלנו מניסן). באופן פרדוקסאלי אנו פסוקים להלכה - גם וגם. לכמה עניינים אנו מונים
מתשרי - שנה החקלאית לדוגמא, אנו מונים מתשרי. ולכמה עניינים אנו מונים מניסן - לדוגמא עונות וחגים אנו מתחילים
מניסן. בשאלה של בריאת השמש אנו מונים מניסן.

² אמנם תחילת האביב הוא ב-21 במרץ, גם לפי אסטרונומיה וגם לפי ההלכה. אבל לשם ברכת החמה ההלכה מסתמכת על
חישוב ('תקופת שמואל') שהוא יותר 'חלק' גם אם פחות מדויק באופן מדעי. יש בהלכה חישוב יותר מדויק ('תקופת רב אדא')
אבל הוא לא התקבל לענייני ברכת החמה כי המסורת התחילה כבר על בסיס תקופת שמואל. לסבך דברים עוד יותר, בשלהי
ימי הביניים הלוח הלועזי / שמש "הלוח הגריגואריני" הוסיף 11 ימים ביום אחד כדי להשלים פערים שנוצרו עם השנים. אם
כן כאשר אנו מברכים ברכת החמה ב-8.4 ההלכה רואה את זה כאילו שזה 11 ימים לפני כן (שהוא עדיין לא 21 במרץ...).

- 1 - **בשיעורי דינים** אני מבקש מכל אחד שמלמד דינים להקדיש שיעור אחד לנושא הזה. אני מצרף כאן דף עבודה שיכול לעזור לכם בעניין הזה. אני יודע שרוצים ללמד על פסח - תחשבו - על פסח יהיה גם בשנה הבאה.
 - 2 - ביקשתי כבר **מצוות מדעים** (צופית, רבקה, מרים) להקדיש שיעורים בנושא השמש. הן דווקא ציינו שיש שיעורים בנויים ומתאימים שאולי התלמידים בעצמם יכולים להעביר.
 - 3 - **לימוד בית מדרשי** - אפשר להביא מדרש על בריאת השמש - יש את המדרש המפורסם מאוד על הקטנת הירח ביחס לשמש. ויש עוד מדרשים שאני מצרף לכאן. אפשר לעשות את זה כלימוד.
 - 4 - **איכות סביבה** - אפשר לראות את האירוע הזה כחגיגה של כדור הארץ ובמיוחד היחס שלנו לשמש - האם אנו מודעים לכוחו של השמש בנוגע לעניינים כמו אפקט החממה והתחממות כדור הארץ.
 - 5 - **מוסיקה** - יש לא מעט שירים על השמש (שמש, הביאו שמש...)
 - 6 - **אנגלית** - יש שיר נחמד של Beatles - Here Comes the Sun. השיר הוא על כך שבחזרת השמש חוזרת התקווה.
 - 7 - **אמנות** - אפשר להתבונן בעבודות שונות מתקופות שונות על השמש. כיצד אומנים שונים ציירו את השמש. או אולי אפילו יותר מעניין כיצד אומנים שונים השתמשו בצללי השמש כדי להשרות 'אווירה' בציור שלהם.
 - 8 - **מתמטיקה** - אפשר להביא חישובים שונים כדי שהילדים יכולים לגלות מתי יקיימו את המצווה בעוד...168 שנה וכו'. יש נוסחה גם לדעת באיזה שנה עברית יברכו - מופיע באתרים שאני מפנה אליהם. אפשר גם לדבר על החישוב הכללי כיצד יודעים בכלל מתי זה ברכת החמה.
 - 9 - **ספורט!!** אפשר לדבר על היופי של משחק בשמש אבל גם על הצורך לצאת לשחק עם קרם הגנה מפני קרני השמש האולטרה-סגול...
- להלן יש דף שמלמד באופן ברור לתלמידים אודות ברכת החמה וגם יש כמה מקורות שעליהם אפשר לבנות לימוד בית מדרשי...בהצלחה!
- אני גם מצרף לכאן מספר מקורות. צירפתי שאלות מנחות אבל כמו שראינו לאחרונה אולי עדיף לתת להם לשאול, כמובן תלוי בזמן שעומד לרשותכם וכו'. אם בוחרים לתת לילדים לשאול ומחשפים רעיון מה לעשות עם כל השאלות שעומדות ללא תשובות...הנה רעיון להמשיך משם (מראובן בן-חיים, מחנך כיתה ח') לספור בכיתה איזה שאלות נשאלו הכי הרבה מהתלמידים השונים ולהמשיך ללמד על שאלות האלה (השותפים לרובם).
- ולידעתכם, יש כמה מקורות ידע מקוונים...יש שלל של אתרים שמדברים על ברכת החמה. הבעיה שאין הרבה שמכוונים דווקא לבית הספר. בכל זאת, תגלשו ותהנו...
- 1) אתר ויקיפדיה דווקא לא רע לנושא הכללי:

http://he.wikipedia.org/wiki/%D7%91%D7%A8%D7%9B%D7%AA_%D7%94%D7%97%D7%9E%D7%94

(2) אנציקלופדיה דעת

<http://www.daat.ac.il/encyclopedia/value.asp?id1=673>

(3) אתר חב"ד: http://www.he.chabad.org/library/article_cdo/aid/840629

(4) מצגת מעולה על ברכת החמה, לצערי רק באנגלית: <http://www.sendspace.com/file/nkfqw7>

(5) מאמר מסכם לענניני הלוח בכלל: <http://www.daat.ac.il/daat/shabat/luach/luach.htm>

(6) מומלץ ע"י צופית - אתר מדעי . www.mazze.co.il בעמוד של האתר יש לבחור במדעים וטכנולוגיה ואז ב עמוד ההוא יש לבחור ב"שמש".

ברכת החמה

הקדמה

מתי לאחרונה חגגתם יום הולדת? לפני שנה? לפני חודש? לפני חצי שנה? אתמול?

כיצד הייתם מרגישים אם הייתם חוגגים יום הולדת כל 28 שנה???

המון יקרה בעולם עד שתגיעו ליום הולדת הראשון שלכם!

28 שנים האחרונות תחשבו...

כמה ראשי ממשלה היו למדינת ישראל?

כמה ספרי הארי פוטר נכתבו?

כמה פעמים מכבי תל-אביב זכתה בגביע יורו?

אז מי המסכן הזה שחייב לחכות כל-כך הרבה שנים ליום הולדת שלו???

יום הולדת שמח!!!

היום יום הולדת...היום יום הולדת... היום יום הולדת לשמש...

חג לה שמח וזר לה פורח...היום יום הולדת לשמש!

איזה מקומות הכי אהובים עליכם בטבע?

אם אמרתם הוואדי, המעיין, הים, יער או כל מקום אחר... עכשיו תתארו לעצמכם כיצד מקום הזה יראה לולא השמש...

ביער, יהיו עצים ללא השמש? בים, יהיה מים קרים או חמים, בטמפרטורה נוחה ללא השמש? במעיין

יהיה חם וצל, עצים, ללא שמש?

השמש היא אחת מהמפתחות לקיום שלנו בעולם. המרחק המדויק שלנו מהשמש מאפשרת לנו ליהנות בדיוק כמו שצריך כדי לחיות.

כוכב לכת נוגה היא קרובה מדי ולכן חם מדי לחיות בו.

כוכב לכת מאדים הוא רחוק מדי, ולכן קר מדי לחיות בו.

רק כדור הארץ הוא ביחס המדויק כדי לחיות בו וליהנות מהשמש.

כיצד אנו נהנים מהשמש במרחק המדויק הזה?

אם השמש היא כל-כך חיונית לחיים שלנו, כדאי לנו לחגוג את בריאתה. כידוע, ביהדות אנו לא מאמינים שהעולם היה קיים מאז ומתמיד. אני מאמינים שה' ברא את העולם. אם אנו רוצים לחגוג את השמש, נשבח את ה' על כך שהוא ברא לנו את השמש!

אבל מתי? אפשר לומר שנשבח את ה' על כך כל יום ויום, שהרי אנו נהנים מהשמש מדי יום. אבל האם לא יהיה יותר "כיף" לחגוג לשמש ביום הולדת שלה? אבל מתי היום הולדת של השמש?

יום הולדת של השמש

באיזה יום של הבריאה נבראה השמש?

אז אולי נחגוג לה כל יום רביעי... אבל אז זה לא יהיה מיוחד....

חמינו מוסרים לנו שבאותו יום רביעי שהשמש נבראה היה יום ראשון של האביב (לפי ספירה מסוימת של החכמים - לא לפי הקביעה המודרנית של תחילת האביב, 21 במרץ). אז אולי נחגוג לשמש ביום ראשון של האביב? אבל נוכל להיות אפילו יותר מדויקים! נחגוג לשמש כאשר אותה תחילת האביב באה דווקא ביום ראשון. זה כמו שנחגוג יום הולדת של כל ילד רק כאשר היום הולדת חל גם באותו תאריך וגם באותו יום בשבוע שבו הוא נולד!

מדוע עושים את זה בשביל השמש?? למה לא חוגגים כל שנה?? לזה צריכים

לשים כובעי חשיכה וחשוב... ונצא לדרך!

חישוב יום הולדת השמש

כמה זמן לוקח לכדור הארץ להשלים סבב שלם סביב השמש? (מדויק!): _____

נניח אם כן שהשמש נבראה ביום רביעי בלילה ("ויהי ערב ויהי בוקר יום רביעי" - קודם בא ערב). אם רוצים לחגוג לא רק את יום הולדתה של השמש אלא גם השעה המדויקת עלינו לחשב מתי זה יהיה שוב.

אחרי שנה, כדור הארץ חוזר לאותה נקודת התחלה שבה נבראה השמש. אבל, עברו מאז _____ ימים

ועוד _____ שעות. לכן, לא חזרנו בדיוק באותו רגע לאותו מקום! למען האמת אחרי שנתיים, נחזור

לאותו מקום ביום רביעי אבל אחרי עוד _____ שעות ביחס לשנה המקורית. כל שנה מתרחקים מנקודת

ההתחלה 6 שעות.

אחרי 4 שנים, כמה שעות "הפסדנו"? _____

כלומר, הגענו ליום הבא, יום חמישי.

ועכשיו לחשוב... אם אחרי 4 שנים חזרנו

לאותה נקודת התחלה באיחור של יום, כמה שנים

יקח לנו להשלים מעגל של שבעה ימים (שבוע) כדי

לחזור לאותה נקודת התחלה?? _____

אם כן, חגיגת יום הולדת השמש הכי מדויק שאפשר יהיה כל _____ שנה! (איזה מסכנה... מתנות רק כל 28

שנה!?!)

אבל, תתארו לעצמכם, איזה חגיגה תהיה. אם הייתם חוגגים רק פעם ב-28 שנים איזה חגיגה תבנו!

ברכת החמה - הטקס

בעיצומו של הכנות ליום הולדת של השמש - נתקלנו בבעיה - מי מוזמן? יש לבעיה זו פתרון מקורי!
כולם מוזמנים! הרי, מי לא נהנה מהשמש?? ברכת החמה היא מצווה שמשתדלים לקיים "ברוך עמ".
אנשים רבים מתכנסים במקומות ציבוריים (הכותל, בתי כנסת) כדי לברך את ה' ביום שהוא ברא את
השמש.

מתי? לדעתכם מתי הזמן הכי הגיוני להזמין אנשים לחגוג את השמש? _____
אם עניתם 'בזריחה' צדקתם! אנשים יתאספו יחד להתפלל שחרית בשעה מוקדמת ממש כדי שמיד בסיום
התפילה יברכו ביחד את השמש בזריחתה! השנה אנו נברך את הברכה הזאת
ב8 באפריל, י"ד ניסן, (ערב פסח). באותו יום הזריחה תהיה ב...6:19! (תכינו שעון מעורר...)
מה עושים? החלק המרכזי של ברכת החמה היא הברכה עצמה. זאת ברכה שאתם כבר מכירים אותה
מהברכה של פלאי הטבע: "ברוך אתה ה' א-לוקינו מלך העולם עושה מעשה בראשית."

שימו לב בברכה זו,
אין אנו מברכים את
השמש, אלא את ה'
שברא את השמש!
יש מנהגים שונים להוסיף פרקי תהלים שמשבחים את ה' על הטבע... "הללוהו שמש וירח; הללוהו כל
כוכבי אור..." (תהלים קמ"ח, ועוד). יש גם שמוסיפים פיוטים מיוחדים כמו "א-ל אדון על כל המעשים"
משחרית של שבת שמשבח את ה' על בריאת העולם. יש אלו שקוראים באותו מעמד את הקטע מהתלמוד
שמזכיר את הברכה הזאת:

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף נט עמוד ב
תנו רבנן: הרואה חמה בתקופתה, לבנה בגבורתה, וכוכבים במסילותם, ומזלות כסדרן,
אומר "ברוך עושה בראשית". ואימת הוי? (ומתי זה) - אמר אביי: כל עשרים ושמונה שנים
והדר (וחוזר) מחזור ונפלה תקופת ניסן בשבתאי באורתא דתלת נגהי ארבע (בשבוע בערב
בין שלישי לרביעי).

הטקס הקצר (לא מעבר ל-10-15 דקות) מסתיים בתפילה מיוחדת שנכתבה על ידי הרב משה סופר שחי
באירופה בתחילת מאה ה-19. הוא כתב כך:
"יהי רצון מלפניך ה' א-לוהינו וא-לוהי אבותינו, כמו שהחייטנו וקיימתנו והגעתנו לזמן הזה
לברך בו ברכת החמה לשמך, כן תחיינו ותקיימנו ותזכנו בתקופת החמה אשר תהיינה בשנים
הבאים עלינו לחיים טובים ולשלום, שמחים בבניין עירך וששים בעבודתך, ותזכינו לראות פני
משיחך, ויתקיים בימינו מקרא שכתוב: "והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה
שבעתיים כאור שבעת הימים, ביום חבוש ה' את שבר עמו ומחץ מכתו ירפא". (על פי ישעיהו
ל:כו)

יש בתפילה זו חלקים שונים. תפילה ובקשה שנזכרה להיות בעוד ברכות החמה, וביאת המשיח, ואז בקשה מוזרה בפסוק האחרון. מה לדעתכם כוונת הפסוק "שאור הלבנה תהיה כאור החמה"?

יום הולדת שמח!!

אור - יורד הערב שמש	אור בצהריים	אור עולה בבוקר
אור - בצהריים שמש	על האדמה זוכרת	על אגם רחוק זוכרת
אור - עולה בבוקר שמש	על חלקת המים	כן אני זוכרת
אור	ועל שתיל ועל קמה	ולא אחדל ולא אשתוק
	אור יורד בערב	אור - שמבשר את
	על שדות חיי זוכרת	ההשכמה והזריחה זוכרת
	אור אני זוכרת	רק לראות עוד פעם
	זה אור יומי זה אור ימי	יותר מזה איני צריכה
	שמש הביאו שמש	שמש הביאו שמש
	אם שמיים מעוננים	אם שמיים מעוננים
	עוצמת את עיני	עוצמת את עיני
	אבל השמש היא בפנים	אבל השמש היא בפנים

בראשית פרק א

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֶת בְּרָקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהַבְדִּיל בֵּין הַיּוֹם וּבֵין הַלַּיְלָה (יד)
וַיְהִי לַאֲתַת וּלְמוֹעֲדִים וּלְיָמִים וּלְשָׁנִים
וַיְהִי לְמֵאֹרֶת בְּרָקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהַאֲרִיךְ עַל הָאָרֶץ וַיְהִי כֵן (טו)
וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת שְׁנֵי הַמְּאֹרֹת הַגְּדֹלִים אֶת הַמְּאֹרֶת הַגָּדֹל לְמַמְשֶׁלֶת הַיּוֹם (טז)
וְאֶת הַמְּאֹרֶת הַקָּטָן לְמַמְשֶׁלֶת הַלַּיְלָה וְאֵת הַכּוֹכָבִים
וַיִּמְּן אֹתָם אֱלֹהִים בְּרָקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהַאֲרִיךְ עַל הָאָרֶץ (יז)
וּלְמַשֵּׁל בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה וּלְהַבְדִּיל בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי טוֹב (יח)
וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם רְבִיעִי (יט)

מומלץ לכיתות ד' (שלומדים ספר יהושע)

מדרש ילקוט שמעוני על ספר יהושע

כתוב בתהלים: "ממזרח שמש עד מבואו מהלל שם ה'", על פי מדרשו: משעה שהשמש זורחת עד שהיא שוקעת היא מקלסת (משבחת) את הקב"ה (הקדוש ברוך הוא).
וכן אנו מוצאים: בשעה שעמד יהושע בגבעון ובקש לשתק את החמה, לא אמר שמש בגבעון עמוד, אלא שמש בגבעון דום...

אמרה לו השמש ליהושע: אתה אומר לי דום? יש קטן פותח פיו ואומר לגדול ממנו דום?!
אני נבראתי ברביעי ואתה נבראת בששי, ואתה אומר לי דום?
אמר לה יהושע: בן חורין קטן שיש לו עבד זקן אינו אומר לו 'שתוק'? ואת השתחויות כעבד לפני יוסף, שנאמר "והנה השמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחווים לי",
אמרה לו השמש: אתה אומר שאדום, ומי יאמר שבחו של הקב"ה?
אמר לה: אני אומר, שנאמר אז ידבר יהושע...

למחשבה (או אולי רוצים לראות דווקא מה הילדים ישאלו...):

- מה פירוש הדבר שהשמש משבחת את ה'?
- האם קיימת הירארכיה בין הברואים ביחס לה'?
- בסוף המדרש כתוב שיהושע יחליף את השמש. האם השבח של יהושע ושל השמש דומה? שונה? במה?

□ האם פעם מישהו ניסה להחליף אותך בדבר שהיה עבורך תפקיד הקבוע? איך הרגשת?

□ האם, לדעתכם, ראוי שאנשים יחליפו תפקידים?

תלמוד ירושלמי מסכת ברכות פרק ד
בשחר צריך אדם לומר: מודה אני לפניך ה' א-להי וא-להי אבותי שהוצאתני מאפילה לאורה
במנחה צריך אדם לומר: מודה אני לפניך ה' א-להי וא-להי אבותי כשם שזכיתני לראות
החמה במזרח כך זכיתי לראות במערב
בערב צריך לומר: יהי רצון מלפניך ה' א-להי וא-להי אבותי כשם שהייתי באפילה והוצאתני
לאורה כך תוציאני מאפילה לאורה

למחשבה (או אולי רוצים לראות דווקא מה הילדים ישאלו...):

□ כיצד פיסקה זו מתייחסת לאור?

□ כיצד פיסקה זו מתייחסת לאור?

□ מהו תפקיד החמה בפסקה זו?

□ האם פעם ראיתם את החמה בזריחה? איך היא נראית לכם? מה מיוחד בה? איזה הרגשה זה נתן לך?

□ האם פעם ראיתם את החמה שקיעה? איך היא נראית לכם? מה מיוחד בה? איזה הרגשה זה נתן לך?

□ כיצד אדם זה מתייחס לזמן?

□ כיצד אפשר לחבר תפילה דומה לזאת ביחס לעונות או לשנים?

תלמוד בבלי מסכת שבת דף עה עמוד א

אמר רבי שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא:
כל היודע לחשב בתקופות ומזלות ואינו חושב - עליו הכתוב אומר (ישעיהו ה) "ואת פעל ה'
לא יביטו ומעשה ידיו לא ראו."
אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן: מנין שמצוה על האדם לחשב תקופות ומזלות -
שנאמר (דברים ד) "ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים"
איזו חכמה ובינה שהיא לעיני העמים? זה חישוב תקופות ומזלות!

למחשבה (או אולי רוצים לראות דווקא מה הילדים ישאלו...):

□ כיצד שני חכמים אלה מתייחסים לאסטרונומיה?

□ לפי רבי שמעון בן פזי מהו החיסרון של מי שאינו לומד אסטרונומיה?

□ לפי רבי שמואל בר נחמני איזה תועלת מיוחדת יש בהכרת האסטרונומיה?

□ מהו תפקיד החמה בפסקה זו?

- כיצד אתם מסתכלים על שיעור מדעים? איזה נקודות חיוביות יש בו?
- האם יש מקצועות אחרים לדעתכם שגם הם יכולים להיות מצווה ללמוד אותם (חוץ מתורה, משנה וכו')?
- האם יש מקצועות אחרים לדעתכם דרכם אפשר ללמוד על מקומות של בורא העולם בעולמו (חוץ מתורה...)?

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף צא עמוד ב

הסיפור בארמית המקורית	תרגום לעברית
אמר ליה אנטונינוס (מושל רומאי) לרבי: מפני מה חמה יוצאה במזרח ושוקעת במערב?	אמר לו אנטונינוס (מושל רומאי) לרבי: מפני מה חמה יוצאה במזרח ושוקעת במערב?
אמר ליה:אי הוה איפכא נמי הכי הוה אמרת לי!	אמר לו רבי: ואם היה הפוך גם היית אומר לי (כלומר היית שואל למה זה ככה)!
אמר ליה: הכי קאמינא לך, מפני מה שוקעת במערב?	אמר לו: ככה התכוונתי - מדוע השמש שוקעת דווקא במערב?
אמר ליה: כדי ליתן שלום לקונה, שנאמר (נחמיה ט') וצבא השמים לך משתחווים.	אמר לו רבי: כדי לתת שלום לקונה (לה') שנאמר (נחמיה ט') "וצבא השמים לך משתחווים."
אמר ליה: ותיתי עד פלגא דרקיע, ותתן שלמא ותיעול!	אמר לו: אולי שתעלה עד אמצע השמים משם תשתחוהו לה', ותעלה (בלי לשקוע במערב)!

משום פועלים, ומשום עוברי דרכים.	(ענה לו רבי): ככה זה יהיה קשה מדי לפועלים ונוסעים ועוברי דרך.
---------------------------------	---

למחשבה (או אולי רוצים לראות דווקא מה הילדים ישאלו...):

- ☐ האם פעם שאלתם את השאלה הנשאלת כאן?
- ☐ איזה שאלות נוספות יש לכם על הטבע ועל הבריאה?
- ☐ כיצד אתם מבינים את התשובה של רבי? מה יהיה קשה מדי לנודעים והוברי דרך ופועלים?
- ☐ לפי תשובתי של רבי, מתברר שהבריאה תוכננה ולוקחת בחשבון את הצרכים של אנשים הכי פשוטים. מה נוכל ללמוד מתוך תשובת רבי אודות יחסנו לאחרים?

תלמוד בבלי מסכת חולין דף ס עמוד ב

רבי שמעון בן פזי הציג סתירה בין שני פסוקים:
 כתוב: (בראשית א') "ויעש א-להים את שני המאורות הגדולים"
 ולצידו כתוב: "את המאור הגדול ואת המאור הקטן!"
 (הסביר רבי שמעון על פי מדרש) אמרה ירח לפני הקב"ה (הקדוש ברוך הוא) :

רבש"ע (רבונו של עולם) , האם אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד?
 אמר לה: לך ומעטי את עצמך!
 אמרה לפניו: רבש"ע, הואיל ואמרתי לפניך דבר הגון, אמעיט את עצמי?
 אמר לה: לך ומשלי ביום ובלילה.,
 אמרה לו: מה אוסיף? מה עוזר נר קטן באור יום?
 אמר לה: לך, אנשים חשובים יקראו בשמך, גם 'קטן'. (עמוס ז') 'יעקב הקטן' 'שמואל הקטן'
 (שמואל א' י"ז) 'דוד... הקטן'.
 ה' ראה שהוא לא מצליח להרגיע את הירח, אמר הקב"ה: הביאו כפרה עלי שמיעטתי את
 הירח! והיינו שאמר רבי שמעון בן לקיש: מה נשתנה שער של ראש חדש שנאמר בו (במדבר
 כ"ח)
חטאת לה' (ולא סתם חטאת) - אמר הקב"ה: שער זה יהא כפרה על שמיעטתי את הירח.

למחשבה (או אולי רוצים לראות דווקא מה הילדים ישאלו...):

- ☐ מהי הסתירה בפסוקים שעליה מתבססת המדרש?
- ☐ כיצד הייתם מגדירים את הגישה הכללית של הירח לאורך השיחה?
האם גישתו משתנה?
- ☐ מה אנחנו יכולים ללמוד מעמדתו וגישתו של הירח לחיינו?
- ☐ האם לדעתכם "שני מלכים יכולים להשתמש בכתר אחד???" אם לא, מדוע / אם כן, כיצד?
- ☐ באיזה דרכים אחרות היה יכול ה' לסיים את הסיפור בסופו של דבר? (הוא היה יכול להחזיר את הירח לגדולתו... הוא היה יכול להתעלם מהירח...)
- ☐ מדוע לדעתכם ה' מעדיף להביא קרבן על טעותו במקו דברים שהצעתם בשאלה הקודמת?
- ☐ איזה לקח לחיים אפשר ללמוד ממעשיו של ה' במדרש הזה?

